העלה לי פירות הללו לירושלים לחלק אבל אומר לו העלם לאוכלם ולשתותם בירושלים ונותנין זה לזה מתנה של חנם ורבא אמר לעולם דקדוש בקדושת שביעית ודקא קשיא לך פועל [א]פועל דלא נפיש אגריה לא קנסוהו רבנן חמרין דנפיש אגרייהו קנסו רבנן בהו ומתני' חומרא דיין נסך שאני: איבעיא להו שכרו לסתם יינן מהו מי אמרי' כיון דאיסורא חמור כדיין נסך שכרו נמי אסור או דלמא הואיל וטומאתו קיל אף שכרו נמי קיל תא שמע דההוא גברא דאגר ארביה לסתם יינן יהבו ליה חיטי באגרא אתא לקמיה דרב חסדא א"ל [ב]זיל קלינהו וקברינהו [א](בקברי) ולימא ליה בדרינהו אתו בהו לידי תקלה וליקלינהו וליבדרינהו דלמא מזבלי בהו ולקברינהו בעינייהו מי לא [ג]תנן [ג]אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה עליו ואחד סייף שנהרג בו ואחד סודר שנחנק בו כולם נקברים עמו התם דקא קברי בבי דינא מוכחא מילתא דהרוגי בית דין נינהו הכא לא מוכחא מילתא אימר איניש גנב ואייתי [ד]קברא הכא דבי רבי ינאי יזפי פירי שביעית מעניים ופרעו להו בשמינית אתו אמרו ליה לרבי יוחנן אמר להו [ד]יאות הן עבדין וכנגדן באתנן מותר דתניא [ה]נתן לה ולא בא עליה בא עליה ולא נתן לה אתננה מותר נתן לה ולא בא עליה פשיטא כיון דלא בא עליה מתנה בעלמא הוא דיהיב לה ותו בא עליה ולא נתן לה הא לא יהיב לה ולא מידי וכיון דלא נתן לה מאי אתננה מותר אלא הכי קאמר נתן לה ואחר כך בא עליה או בא עליה ואחר כך נתן לה אתננה מותר נתן לה ואחר כך בא עליה לכי בא עליה

ליחול

לחלק. שתטול שם חלק בהם לאסור לפרוע חובו ממעשר שני ואע"ג שגם זה אוכלו בירושלים: **ומתני'.** דיין נסך דקנים נמי פועל דלא נפיש אגריה אומרא דיין נסך שאני: **דאיסוריה חמור.** לאסור בהנאה כיין נסך ממש: **דטומאתן קיל.** כדאמרינן במאן מעמידין (לעיל דף ל:) שלש יינות הן יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית סתם יינן אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית: **ארביה.** ספינתו: **בי קיברי.** בית הקברות: **ליבדרינהו.** יפזרם כמות שהם ל"צ לשרפן: **אתו בהו.** אינשי לידי תקלה דהדרי ומלקטי להו: **ולקברינהו.** הכי בעינייהו: **כולן נקברין עמו.** דכתיב[ו] לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו אף העץ במשמע והכי אמרינן בפרק נגמר הדין[ז] עץ שומע אני בין תלוש בין מחובר ת"ל כי קבור תקברנו מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר קבורה ותלישה. אלמא עץ גופיה איסורי הנאה וקברי ליה בעייניה ולא חיישינן לתקלה: **שאני התם כיון דקברי בבי דינא.** בבית הקברות המתוקנים בבית דין מוכחא מילתא לכל מאן דמשכח להו התם ידע דמהרוגי ב"ד הוו [ח]ופירש: **יזפי פירי שביעית.** קודם זמן הביעור: **ופרעו להו בשמינית.** אשתכח דאכלי עניים בשמינית אחר הביעור חליפי פירות שביעית: **יאות הן עבדין.** כיון דההיא שעתא לא הוו הנך בעין ולא איחלופי הני בהני לאו חליפין נינהו ולא חיילא קדושת שביעית עלייהו: **וכנגדו באתנן.** בא עליה ואח"כ נתן לה אתננה מותר להקרבה דכיון דלאו בשעת ביאה יהביה ניהלה כי הדר יהב לה ההוא טלה מתנה בעלמא הוא: **נתן לה ולא בא עליה כו'.** מפרש ואזיל: **אלא ה"ק נתן לה.** ולא בא עליה עכשיו אלא לאחר זמן: **או בא עליה.** ולא נתן לה עכשיו אלא לאחר זמן:

ליחול

העלה לי פירות לירושלים לחלק. דהוי כמוכר מעשר שני ואסור למכור מעשר שני והרבה משניות מוכיחות במסכת מעשר שני דאסור לעשות סחורה במעשר שני ומסתבר דכל מידי דאין מתחלל עליו זהו סחורה האסורה בו ואינו מתחלל אלא על דבר אכילה ושתיה כדתנן (מע"ש פ"ב מ"א) מעשר שני ניתן לאכילה שתיה וסיכה וקשה דהא תנן בסוף פ"ק דמעשר שני אין לוקחין ממעות מעשר שני בהמה טמאה (ומעשר) כו' משמע הא מלבושין מותרין ועוד תנן התם (פ"ה מי"ב) ולא נתתי ממנו למת ליקח לו ארון ותכריכין הא (לאו) [לחין] דומיא דמת מותר ויש לומר דכל אותם משניות המתירות היינו מן התורה אבל רבנן אסרו כל עניני סחורה לפי שמלוה לעשות ממנו שלמים ואסרו גם לפרוע בו שכר הפועלים והא דאיתא בירושלמי שאסור ג"כ למי דומיא דמת ומפיק לה מקרא אסמכתא בעלמא הוא ור' יהודה היה מקשה על זה דאמרינן בפרק בכל מערכין (ערכין דף כ:) מקרא דונתתה הכסף דדריש כללי ופרטי ולא מרבינן אלא פרי מפרי וגדולי קרקע לאכילה אבל דבר שאינו של אכילה לא אשכחן דאיתרבי לכן נראה לפרש דכל מקום שמצינו היתר ליקח ממנו שום דבר היינו להיות מעות בקדושת מעשר ביד הלוקח כמו גבי שביעית פ' לולב הגזול (סוכה דף מא.) מי שיש לו סלע של שביעית כו' דבעינן שתהא שביעית ביד הלוקח וכ"מ שמצינו איסור מקח במעשר היינו דרך חילול להיות המעות חולין ביד הלוקח: **חמרין** דנפיש אגרייהו. פי' [א] ורווחי טפי ודמו טפי לסחורה: **שכרו** לסתם יינן מהו. לכתחלה ודאי אסור להשתכר בסתם יינם כדאמרינן לעיל (דף ט:) דלא שרי לדרוך עם העובד כוכבים בגת אי לא איירי לידיה אלא מיבעיא ליה אם השכר מותר בדיעבד או לא: **דאגר** לארביה לסתם יינן. תימה מאי קא מיבעיא מארבא לפועל שאני התם דנפיש אגריה ודמי לחמרין וי"ל כי לא היה השכר כי אם מעט לעבור נהר קטן והוי כפועל: **ליקלינהו** וליבדרינהו. פי' בלא בי קברי ומשני אתי לזבלו והא דלא הדר פריך וליקלינהו וליבדרינהו בי קברי דהתם לא שייך אתי לזבולי כדכתיב (מלכים ב כג) וישלך את עפרה על קבר בני העם וי"ל דההיא בקבר בנין שאסור בהנאה אבל הכא בי קברי קרקע עולם שאינו נאסר וכן משמע בסנהדרין פרק נגמר הדין (דף מז:) קבריה דרב דהוו שקלי מיניה עפרא לאישתא בת יומא: **אתי** לזבולי. וא"ת ומה בכך הא פסקינן לעיל (דף מט.) כר' יוסי דאמר זה וזה גורם [ב] מותר [ט](בנביה) דהוי זבל לאיסור וקרקע דהיתר ויש לומר שלכתחלה יש לחוש לדברי רבנן שחולקין עליו דאמרי אף הוא נעשה זבל: **ולקברינהו** בעינייהו. ומסיק לא מוכחא מילתא ואסור וא"ת מאי שנא מכל הנקברין דחשיב פ"ב דתמורה (דף לג:) שור הנסקל ועגלה ערופה ושער נזיר וכל דקברי בעינייהו אף בלא בי קיברי וי"ל כיון שאין דרך לקבור בשר ושער מוכחא מילתא אבל חיטי אין קבורתן מוכחת דאיכא למימר איניש גנב [ג] וקבר ואייתי הכא וכן דרך עתה לקבור בכורות ונראה שצריך לקברן מעט בעומק פן יבא לחטט אחריהם ולאחר שנעשו עפרא אין לחוש שמא יקחום לזבל בהם דאין דרך לחטט אחר הקברים משום זבל: **יזפי** פירות שביעית מעניים ופרעי להם בשמינית. [ד] אישתכח דאכלי עניים בשמינית לאחר הביעור חליפי פירות שביעית צריך לפרש שהאיסור היה מה שהיו אוכלים אותם בחזקת שלהם דאילו בתורת שביעית אפילו הפירות עצמן [א] יכולין עניים לאכול לכ"ע כדתניא בתוספתא (פ"ח דשביעית) הגיע שעת הביעור עניים אוכלים אחר הביעור ולא עשירים דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אחד עניים אחד עשירים אוכלים אחר הביעור אי נמי העניים היו עושים מהם מלוגמא או סחורה ולפיכך הקפידו עליהם אותם שבאו ואמרו לרבי יוחנן: **יאות** הן עבדין. [ה] דכיון דבההיא שעתא לא הוו הנך בעין לא חליפין נינהו ולא חייל עלייהו קדושת שביעית ולפי זה אפילו בשביעית עצמה היו יכולין לפרוע אם כבר אכלו פירות שביעית והיינו דאמרינן בלולב הגזול (סוכה דף מ.) דמבליע דמי אתרוג בלולב ה"ה בלא הבלעה אם היה עם הארץ רוצה להקיף עד שיכלה האתרוג ולא היה כאן דמי שביעית ומכאן דקדק הרב רבי אלחנן הלכה למעשה שאם יש ביד ישראל יין נסך ועבודת כוכבים ודברים האסורים ומכרן לעובד כוכבים בהקפה ומכרם העובד כוכבים לאחר קודם שיתן לזה הישראל הדמים שהדמים מותרין בדיעבד ואע"פ שהאיסור עדיין ישנו בעולם ועוד הוסיף רבינו יצחק שאפי' לא מכרם העובד כוכבים אלא כיון שמשכם אפילו קודם שיתן הדמים דקי"ל (לקמן עא.) משיכת עובד כוכבים קונה והוי כמו בא עליה ואח"כ נתן דאתננה מותר כיון שלא היה ברשותה בשעת הביאה וה"נ לא היתה עבודת כוכבים ברשותו בשעת פריעת המעות ומטעם רבית לא היה לאסור דאותן דבי רבי ינאי היה להם תבואה בביתם וסאה בסאה מותר ביש לו: **אלא** ה"ק נתן לה ואח"כ בא עליה אתננה מותר. פי' דכגון דאמר לה הילך טלה מעכשיו ובשעת ביאה תהא נגמרת מתנתה ופריך וליחול עלה איסור אתנן למפרע משעה דיהיב לה ומסיק כשקדמה והקריבתו קודם הביאה ופריך היכי דמי בשאמר לה הילך טלה מעכשיו אזה לשון אמר לה אי דאמר לה קני מעכשיו פשיטא דמותר דהא ליתיה בשעת ביאה אבל לשון גירסת הספרים מתנה הוא דיהיב לה קשה קצת דהא לא מתנה הוא שהרי אמר לה לכשתבעל תהא נגמרת כדפרישית ובתמורה (דף כט.) נמי אינו בספרים ואי גרסינן ליה נפרש כן כמו מתנה הוא כיון שהקריבתו כבר:

אלא

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ז מהל' שמיטין הלכ' יג:
יב ב מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה טו טור ש"ע י"ד סי' קלג סעיף א:
יג ג מיי' פט"ו מהל' סנהדרין הלכה ט:
יד ד מיי' פ"ח מהל' שמיטה הלכה כ:

מסורת הש"ס

א) [נ"ל בי קברי], ב) [נ"ל מגילה], ג) סנהדרין מה:, ד) קברינהו. יעב"ץ, ה) [תמורה כט. כל הענין], ו) [דברים כא], ז) [סנהדרין מו:], ח) ופירש. יעב"ץ, ט) רש"א מ"ז,

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה חמרין וכו' פי' דרווחי: (ב) ד"ה אתי לזבולי וכו' מותר בנביה. נ"ב נקט נביה לומר דאע"ג דהוי זבל גמור שמעלין העשבין [ונעשין] זבל שרי לרבי יוסי ומתחלים [ויש לחוש כדברי רבנן] דלרבנן אף בשוחק חולה לרוח שהוא דבר מועט ולא אתו לזבל בו נמי יש לחוש: (ג) ד"ה ולקברינהו וכו' איניש גנב ואייתי וקברם הכא וכן דרך עתה לקבור בבורות ולאחר שנעשו עפרא אין לחוש שמא יקחום לזבל בהם דאין דרך לחטט אחר הקברים משום זבל ונראה שצריך לקברן מעט בעומק פן יבא לחטט אחריהם הס"ד וכו"ל ועל תיבות וכן דרך עתה נ"ב כלומר כיון שגם עתה רגילות הוא שמטמינין וקוברין חטין ושאר תבואה בבורות מש"ה בשר ושער א"כ שפיר קאמר תלמודא דחטיי לא מוכחא מילתא א"כ הקשו התוספות למה מועיל דקלינהו וקברינהו אכתי איכא למיחש שמא יקחום לזבל בהם ומיישבין נ"כ דאין דרך לחטט וכו' אח"כ כתבו ונראה וכו' כלומר דנראה להחמיר שמא יבואו לחטט אחריהם ולכך צריך לקברן בעומק מעט ואפשר דה"ה בבשר ושער יש להחמיר פן יבואו לחטט לאחר שנעשו זבל: (ד) ד"ה יזפי וכו' בשמינית פרש"י אישתכח: (ה) ד"ה יאות הן עבדין פרש"י דכיון וכו' ואח"כ נתן לה אתננה דאתננה מותר כיון שלא וכו' לא היה לו לאסור:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה יזפי פירות שביעית וכו' יכולין עניים לאכול לכ"ע כדתניא בתוספתא. נ"ב תימה דמשנה שלימה היא במס' שביעית פ"ט מ"ח ועש"ס בתוי"ט ד"ה ר"י הכרמב"ם גרים אין אוכלין כדברי יוסי אבל התוס' לא גרסי הכי דא"כ אין אמרו לכ"ע אוכלין נגד המשנה ותה גם שהתוס' נסמכים גב ע"ב ד"ה מתכשרין גורסין כגירסתינו ע"ש וצ"ע: